

CZU: 378.14:378.124+378-057.87

MODELUL PROIECTĂRII TRASEELOR INDIVIDUALE DE ÎNVĂȚARE ALE STUDENȚILOR ÎN MEDII DIGITALE

Ghenadie CABAC

Universitatea de Stat din Tiraspol

Abordarea individuală a instruirii, deși permite a adapta procesul de formare la particularitățile individuale ale studenților, rămâne o abordare centrată pe profesor, iar calea după care studenții parcurg o disciplină universitară (traseul de învățare) este una și aceeași. Pentru a implica plenar studenții în activitatea de învățare, didactica modernă propune individualizarea instruirii prin construirea de către student a propriului program de formare. În lucrare este descris modelul proiectării traseelor individuale de învățare ca activitate comună a cadrului didactic și a studentului.

Cuvinte-cheie: *abordare individuală, individualizarea instruirii, traseu individual de învățare, design instrucțional, model de proiectare.*

MODEL DESIGN OF INDIVIDUAL LEARNING PATHWAY STUDENTS IN DIGITAL MEDIA

Although individual approach to training allows to adapt the teaching process to students' individual characteristics, it remains a teacher-centered approach, but the path students follow while acquiring an academic discipline (learning path) is the same. To fully engage students in learning activities, modern didactics individualizes instruction by building the student's own training programme. The paper describes the model of designing individual learning paths as a joint activity between the teacher and the student.

Keywords: *individual approach, individualization of teaching, individual learning path, instructional design, design model.*

Introducere

Ideea individualizării instruirii poate fi găsită în lucrările lui J.A. Comensky. Mult timp, individualizarea în învățământ era realizată sub forma abordării individuale a instruirii și considerată drept un principiu-cheie al pedagogiei. Conform acestui principiu, cadrul didactic ia în considerare particularitățile individuale ale instruiților, adaptând procesul de instruire la aceste particularități.

Abordarea individuală reprezintă un mijloc de depășire a neconcordanței dintre finalitățile de studii definite în programe și posibilitățile reale ale instruitului [1, p.8]. Particularitățile individuale ale instruiților sunt luate în considerare la fiecare etapă a instruirii: motivarea, rezolvarea problemelor etc., însă conținutul și finalitățile instruirii sunt prestabilite.

Concept și metodologia proiectării

Abordarea individuală se înscrie într-un model de funcționare a sistemului de învățământ care are drept scop principal *educația și formarea clasică*. Modelul funcționează ca un dispozitiv de transmitere a culturii (în sens larg) de la generațiile premergătoare generațiilor următoare. Modelul respectiv poartă denumirea de *model gnoseologic*, iar învățarea în el este privită drept un caz particular al cunoașterii. Cadrul didactic în acest model este o sursă, un transmițător de informații, iar finalitatea principală a formării o constituie cunoștințele. Din punct de vedere didactic, modelul gnoseologic reflectă un învățământ centrat pe profesor, în care toate problemele ce țin de individualizarea instruirii sunt rezolvate la polul „profesor”: obiectivele de învățare pentru studenți sunt formulate de către profesor, sursele de învățare, prezentate pentru diverse particularități individuale ale studenților, sunt pregătite, de asemenea, de către profesor. Drept consecință, căile după care studenții parcurg o disciplină universitară (vom numi în continuare aceste cai *trasee de învățare*) aproape nu se deosebesc [2, p.199].

Deși abordarea individuală permite a îmbunătăți performanțele studenților (acest fapt a fost confirmat prin numeroase experimente), ea nu permite implicarea plenară a instruitului în activitatea de învățare. Cauza rezidă în faptul că la formularea obiectivelor unei discipline pot fi identificate două componente:

- a) *comanda statului* care stabilește anumite priorități în conținutul instruirii și urmărește formarea la absolvenți a calităților și potențialului cerut de societate și de lumea muncii;

b) *comanda interioară a individului*, care prezintă un răspuns rațional la întrebarea: ce și de ce eu doresc să învăț?

Or, în abordarea individuală a instruirii componenta a doua este ignorată. Drept consecință, cadrul didactic propune instruiților un singur traseu de parcurgere a cursului, ei fiind lipsiți în majoritatea cazurilor de posibilitatea de a alege, de a lua decizii, de a se dezvolta.

În același timp, didactica modernă propune un alt model al instruirii care are drept scop principal *dezvoltarea potențialului uman*. Acest model se sprijină pe concepția subiectului care își construiește independent un sistem de resurse necesare pentru dezvoltarea competențelor, desfășurând nu doar o activitate de cunoaștere, dar și una productivă. Modelul în cauză, numit *model social-antropologic*, integrează teoria cultural-istorică a lui Л.С. Выготский, care definește dezvoltarea drept un principiu fundamental al existenței umane. În acest model cadrul didactic este persoana care concepe și construiește mediile de învățare.

Menționăm că instruirea nu se realizează în vid, ea are loc într-un anumit mediu. Primul care a conștientizat rolul mediului în autodezvoltarea optimală a personalității a fost J.J. Rousseau. Pedagogul J.Dewey remarcă faptul că „noi educăm nu direct, ci cu ajutorul unui mediu. Întrebarea se pune astfel: sau noi permitem mediului care se constituie spontan să dirijeze formarea tinerilor, sau formăm special în acest scop un mediu” [3, p.24].

Dezvoltarea tehnologiilor informaționale a condus la apariția unor medii de învățare digitale. Din punct de vedere didactic, modelul social-antropologic reflectă un învățământ centrat pe instruit și poate fi realizat doar prin individualizarea instruirii. Didactica modernă definește individualizarea drept un principiu al instruirii care asigură construirea de către instruit a propriului program de formare. Pentru instruit individualizarea semnifică posibilitatea de a realiza un parcurs de formare propriu, care corespunde nevoilor și obiectivelor proprii de învățare, pornind de la un dispozitiv de orientare.

O modalitate de însușire individuală a conținutului unui curs o constituie parcurgerea traseului individual de învățare. Numărul mare de puncte de vedere diferite, multiaspectualitatea noțiunii de traseu individual de învățare implică necesitatea studierii în continuare a acestei noțiuni, în particular studierea particularităților de proiectare a traseelor individuale de învățare ale studenților în cadrul unui curs universitar electronic.

În cercetare, prin *traseu de învățare* se subînțelege un set de consecutivități admisibile (potențial posibile) de asimilare a elementelor de conținut ale unei discipline. O consecutivitate anumită de însușire a elementelor de conținut, selectată din curriculumul disciplinei pentru un student concret, completată (opțional) cu elemente de conținut ce corespund intereselor și nevoilor de învățare ale studentului, poartă denumirea de *traseu individual de învățare*.

Traseul realizat, rezultatul concret și sensul personalizat al asimilării conținutului poartă denumirea de *traiectorie individuală de formare*.

În literatura de specialitate există multiple definiții ale noțiunii „traseu individual de învățare”. Considerăm apropiată de reprezentările noastre definiția propusă de cercetătorul В.Д. Колдаев: traseul individual de învățare reprezintă calea de realizare a potențialului personal al fiecărui student orientată spre formarea/dezvoltarea competențelor sale profesionale [4].

Algoritmul generalizat de proiectare a traseelor individuale de învățare ale studenților la o unitate de curs este prezentat în Tabelul ce urmează.

Tabel

Algoritmul generalizat de proiectare a traseelor individuale de învățare ale studenților la o unitate de curs

Nr. etapei	Activități în cadrul etapei	Produsul activității
1.	Activitatea de elaborare a curriculumului unităților de curs de către cadrul didactic, titular de curs.	Curriculumul unității de curs orientat spre formarea/dezvoltarea competențelor profesionale
2.	Activitatea comună a cadrului didactic și a studentului de elaborare a curriculumului	Curriculumul individual al unității de curs. Programul individual de învățare al

	individual al unității de curs și al programului individual de învățare în cadrul unității de curs.	studentului în cadrul unității de curs.
3.	Activitatea cadrului didactic titular de curs de elaborare a tehnologiei instruirii după traseele individuale de învățare în medii digitale.	Tehnologia instruirii la unitatea de curs după traseele individuale de învățare în medii digitale.

Ne vom limita, în continuare, la descrierea primelor două etape, accentele fiind puse pe etapa a doua.

Curriculumul individual reprezintă totalitatea unităților de învățare preluate din curriculumul disciplinei, completată cu o unitate de învățare adaptivă (conține prerechizitele necesare pentru studierea unității de curs) și cu unități de învățare extinse ce reflectă interesele și nevoile de învățare ale unui student concret. Programul individual de învățare a unității de curs reprezintă instrumentul principal de proiectare a traseului individual de învățare. El conține reprezentările studentului despre activitatea de învățare ulterioară (finalitățile și conținutul de învățat, durata, locul și mijloacele de învățare, situațiile de interacțiune cu cadrul didactic-tutore și cu colegii). Programul ia în considerare modurile de organizare a instruirii, metodele și formele de diagnosticare a rezultatelor învățării, tehnologiile de asimilare a conținutului, condițiile organizațional-pedagogice de organizare a instruirii, potențialul de învățare al studentului.

Vom descrie, în continuare, modelul proiectării traseului individual de învățare a studentului care a fost experimentat în cercetare (Fig.1). Procesul de proiectare a traseului are la bază un fundament teoretico-metodic și presupune parcurgerea a trei etape: 1. Analiza situației; 2. Conceperea traseului; 3. Proiectarea propriu-zisă a traseului.

Bazele teoretico-metodologice de proiectare a traseului individual sunt constituite din:

- (a) abordări și teorii: abordarea prin competență a procesului de instruire, centrarea pe student, teoria încărcării cognitive (propune soluții de depășire a limitelor memoriei de lucru a studentului), teoria design-ului instrucțional;
- (b) principii de proiectare a traseelor individuale: principiul abordării participative (asigurarea poziției de subiect a studentului în activitatea de proiectare); principiul autenticității sarcinilor de învățare; principiul proiectării descendente; principiul formării/dezvoltării graduale a abilităților și competențelor;
- (c) legi: legea diversității nivelului de pregătire a studenților; legea influențării activității intelectuale a studenților cu diferit nivel de dezvoltare de aceleași legități metodologice și psihodidactice la realizarea sarcinilor de învățare; legea caracterului fundamental al activității individuale a studenților la realizarea oricăror sarcini de învățare; legea caracterului motivant al activității de învățare realizate cu efort susținut și însoțite de înțelegerea profundă a conținutului.

Concluzii

În model sunt prevăzute două tipuri de activități: activitatea cadrului didactic și activitatea studentului. Activitățile se soldează cu anumite produse, care pot fi produse separate, dar, mai frecvent, sunt produse comune ale activităților.

La etapa de analiză a situației cadrul didactic elaborează curriculumul unității de curs, analizează posibilitățile reale de individualizare a instruirii, implică studenții în conștientizarea necesității de a parcurge materia de studii pe căi diferite.

Studentul, la această etapă, conștientizează nevoile proprii de formare și le raportează la cerințele viitoarei profesii, își formulează scopul învățării și alege calea de atingere a scopului.

Activitățile la această etapă se soldează cu elaborarea curriculumului la unitatea de curs, orientat spre formarea/dezvoltarea competențelor profesionale și cu decizia studentului de a studia unitatea de curs printr-un traseu individual de învățare.

Etapa de concepere a traseului individual este o etapă pregătitoare în proiectare. Activitățile din cadrul acestei etape sunt orientate spre pregătirea studentului pentru activitatea de proiectare a traseului individual de învățare, accentul fiind pus pe aspectele motivațional, cognitiv, tehnologic și reflexiv. În această activitate studentul este acompaniat de cadrul didactic.

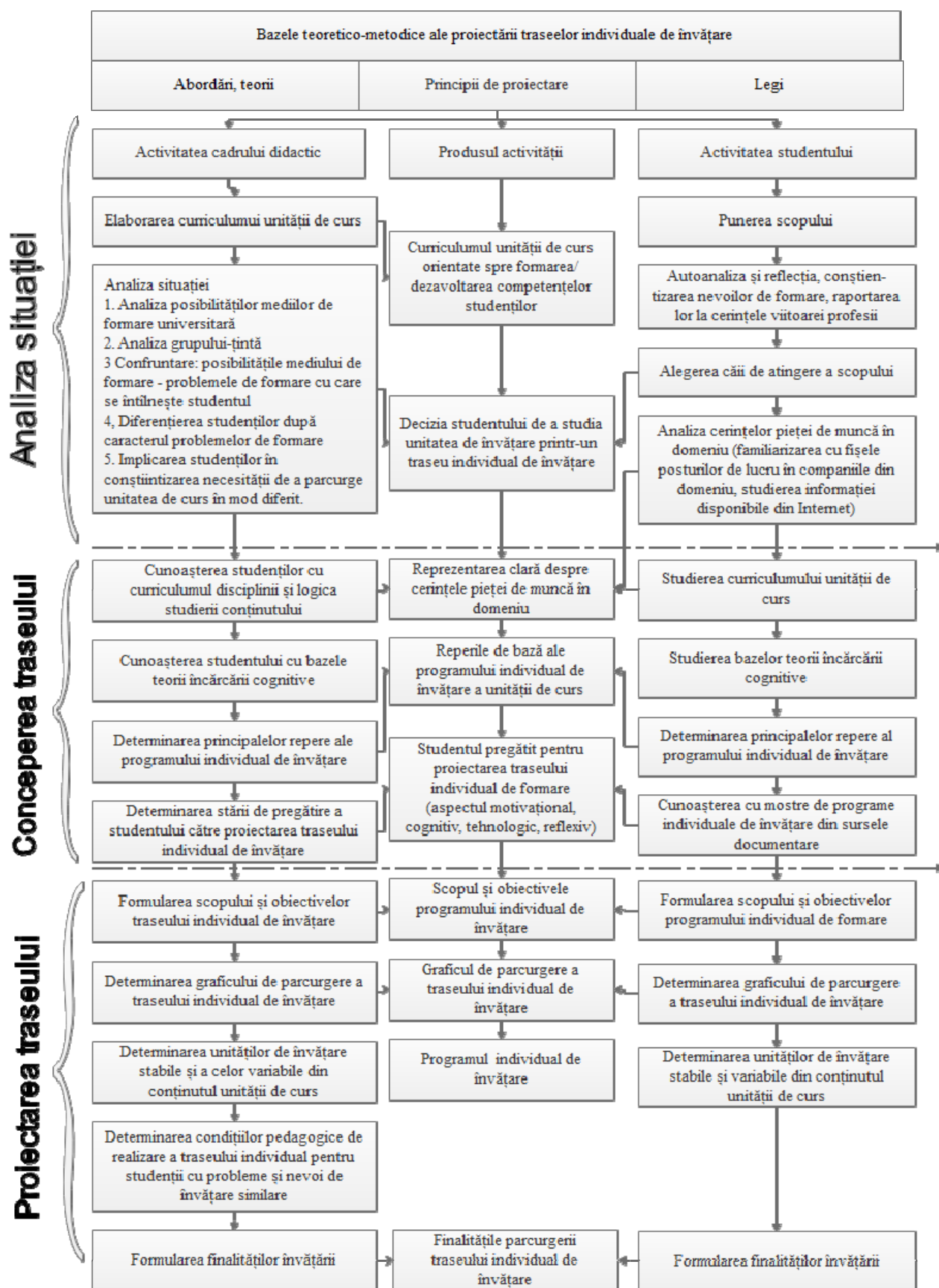

Fig.1. Modelul didactic de proiectare a traseelor individuale de învățare ale studenților.

Ultima etapă este dedicată elaborării traseului individual de formare. La această etapă este formulat scopul programului individual de învățare, sunt formulate finalitățile concrete ale unității de curs, este determinat conținutul învățării (curriculumul individual la unitatea de curs), sunt determinate condițiile pedagogice de realizare a traseului, sunt elaborate metodele și tehnicile de diagnosticare a rezultatelor învățării și de monitorizare a procesului de învățare. Este determinat graficul de parcurgere a traseului, sunt stabilite modalitățile de interacțiune a studentului cu cadrul didactic. În consecință, este elaborat programul individual de învățare al studentului în cadrul unității de curs.

Experimentul a demonstrat posibilitatea proiectării traseelor individuale de învățare ca activitate comună a cadrului didactic și a studentului.

Referințe:

1. КОВАЛЕВА, Т.М. *Материалы курса „Основы тьюторского сопровождения в общем образовании”*: лекции 1-4. Москва: Педагогический университет „1 сентября”, 2010. 56 с.
2. САВАС, Gh. Individualizarea formării în medii digitale prin construirea traseelor individuale de instruire. În: *Formarea universitară în medii digitale: cercetări teoretico-experimentale: Omagiu doctorului habilitat în pedagogie, profesorului universitar Ilie Lupu*. Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți: Presa universitară bălțeană, 2015. 278 p.
3. ДЬЮИ, Д. *Демократия и образование*. Москва: Педагогика-Пресс, 2000. 384 с.
4. КОЛДАЕВ, В.Д. Моделирование индивидуального образовательного маршрута студента в учебном процессе вуза. В: *Сибирский педагогический журнал*, 2012, №3.

Prezentat la 20.11.2016